

מסורת הש"ס

(א) (גמגמדי תי, ט) כטרה
 ניהו מש"ה כי י"ק, (ז) שפיר
 נשנה דף ה"ה, (ד) שפיר
 סוס כלי"ג, (ח) דף ו'ז
 (ו) שפיר ע"ג, (י) חיה
 טמאלין ק"י י"ק, (ח) ונע"ע
 חוס' ז"ק מל: ד"ה נפא
 ופוס' נמחז: אל: ד"ה ור"ש,
 (ט) ויש נדמות דלכא נלוקמי
 נדאשו ורובו דמי נלמו א"י
 נמיר קלט מהוא טמא ואל
 נעמיר נלמו חלבו וגמל נשנה
 מפני שסועה כמו שפ' וארננה
 וחזיר כלאמין לקמן י"ק
 (י) ג' רש"י מהוא טמא,
 (כ) ונע"ע מוס' נדה לו, ד"ה
 נקטין, (ג) כטרה אל ואס
 דהושו מוחלן נעמיר
 המקס י"ק, (ח) נעמיר
 נמחז מל: כל שפין מוח
 נפילין עכר נשמות עשה כי
 דומא נלמו כי י"ק

תורה אור השלם

1. כל פטר דרם לי וכל
 מקנה תזכר פטר שור ושה
 ופטר חמור תפדה בשנה
 ואם לא תפדה ותרפחו כל
 בכור בןך תפדה ולא יקרא
 פני ריקם: שמות ד' ט כ
 2. אך אף זה לא תאכלו
 ממעלי הגדה ותפסוהו
 חפרסו את הנקלי כי
 מעלה גרה הוא ופרקה
 איננו מפרס טמא הוא
 לבם: וקרא יד י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואל וכו'
 ולעולם אין נפדין אלף כסה
 וט' מילה בשנה נמל' כי
 (ב) ואל' חמור חלום
 בעלמא הוא וליחייב:

רבינו גרשום

פריך רב אחא: הדין שפית
 למעט פטור סוסים וגמלים
 דכל דבר אכל פטר חמור
 אחרינא לא מיתיר להכי
 אלא תריווהו זכיר: דאי
 כתב רחמנא חד חיה אימא
 חיה פטר חמור דבר שחיה
 בכלל פטר בהמה וטמאה
 תפדה: ויצא מן הכלל.
 דכתב ופטר חמור תפדה
 בשנה ולא ללמד על עצמו
 כר: א"כ: דלעולם בכל דבר
 א"כ לכתוב ופטר חמור
 תפדה בשנה וחמור תפדה
 בשנה פטר חמור וזינ
 למה לי פטור חמור אמרת
 כל לפדות ולא פטור סוסים
 וגמלים כר: כל מקנה חמור
 כלל שור ושה וחמור דסמין
 ליה ופטר חמור תפדה
 בשנה וחייב ליה פטורא:
 ור' יוסי הגלילי: אמר לך
 האי חמור לא הוי פטורא
 דפטר הפסיק הענין ור'
 אתה לדנו לחמור עם שור
 ושה בכלל ופטר ולא כלל
 ופטר הוא: ורבנן אמרי
 אין ודאי חמור חמור
 מההוא פטורא דריו"ו ופטר
 הדר וערביו דמפסו על ענין
 ראשון והוי נמי פטורא:
 ור' יוסי הגלילי: א"כ דחד
 פטורא הוא לא לכתוב לא
 וי"ו ולא פטר: פסיק ליה.
 ופטר והדר י' וערביו להו
 יהוה חד פטורא ור' יוסי
 לא משמע ליה האי והדר
 ערובי: ויש בו מקצת סימן.
 שרומה לפרה: או דלמא
 כיון דמין חמור הוא האם
 והבן והאם קדוש בבכורה
 קדוש גם הבן והואלי ויש
 בו מקצת סימן: לא אפיה
 שילדה מין חמור: כי יש בו
 מקצת סימן א' חזיר דאורי

ס"ל מקרא אחר (שמות לד) ופטר חמור תפדה כשה אס אינו ענין
 למעט שאר בהמה טמאה משה שהרי מעטן בפסוק ראשון מנהו ענין
 למעטן מכל קדושת צבור: **מסקין לה רב אחא**. הא תריווהו זכיר
 דאי כתב חד הוה אמנא הוי פטר חמור דבר שחיה בכלל מן הכלל
 הבהמה הטמאה תפדה: **וילא מן הכלל**
ללמד. שפדיונו כשה לא ללמד על
 עצמו יאל אלא ללמד על הכלל כולו
 יאל כו' ולעולם (א) נפדין כשה ת"ל
 מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר

מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר
 זה כשה ולא אחר כשה: **מעטינהו**
משה ולעולם ככל דבר. וקדושים
 צבור: **א"כ נפסו**. קרא נתיינא
 חמור כשה תפדה ואלא ידענא דפטר
 קמישתי מדהדר כתב פטר ש"מ
 מדין פטר רחס ממעט להו לשאר
 בהמות טמאות דלן להס דין כצורה:
כל מקנה חמור. פטר שור ושה ופטר
 חמור תפדה כשה כלל ופטר כהדי:
פטר חמור הפסיק הענין. דלא
 מתייניה ככלל ופטר דאי אקרא קמא
 קא מהדר מכדי כתיב לעיל מתיניה
 פטר שור ושה נכתב וחמור תפדה
 כשה ונהדר אפטר דלעיל אלא מדהדר
 כתב פטר ש"מ לאו אקרא קמא
 קמהדר: וי"ו. דכתב ופטר חמור
 ערביה ונהדריה אקרא קמא דריו"ו
 מוסף על ענין ראשון: ור' יוסי. אמר
 לך אי אקרא קמא קאי לא לכתוב
 פטר לאפסוקיה ולא נאטרך וי"ו
 לערביה: **וסדר ערבי נסו**. למימר
 ללדייניה ככלל ופטר: **או דלמא כיון**.
 דמתייניה שור דמין בהמה טמאה
 ניהו לאו שינוא ימינא הוא וכי אית
 מקצת סימנים דאס חייב: **סימנין**
מילתא. חשונה היא דלע"ג דלישתי
 כולי האי מחייבי ליה מקצת סימנין
 צצורה: **מאי לאו אפי' פרה שילדה**
מין סוס. וש"מ סימנא מילתא היא
 כ"ס כולוהו אפין: **לא אפרה שילדה**
מין חמור. דהואיל תריווהו בני
 קדושת **בהמה ניהו כי אית מקצת**
סימנין חייב ולא תפשוט מיניה אלא
מדה: מאי לאו אסרווייהו. קאי האי
 ואס יש מקצת סימנין ותפשוט מיניה
מרת: לא אפרה שילדה מין חמור.
 ומשום דתריוויהו קדשי כצורות: **אל**
חמור שילדה מין סוס נלאי הלכא
קמי נה הכא נפטורא. לאשמעין
 דגמדה הוי ופטור מן הצורה כי לית
 זיה מקצת סימנין דמשום רישא
 קתני חמור שילדה מין סוס אלס קיפא
 לאו עלה מהדר: **חמור אדום** (א).
 ולחייב צצורה קמ"ל. סתם סוסים
 אדומים הן: **סימנא בעלמא דלא**
סתנין לך. גירסאך נכשנה ותימא
 טהורה שילדה מין טמאה אסור
 וטמאה שילדה מין טהורה מותר:
 דבר

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

ו.

(א) **ומה הן באביה**. מה הוא מיושב יותר שלל דבר יל אלא כפרה
 שילדה מין חמור ולא חמור (ד) (הילד פרה): **למה כי צמיתני**
שהיוצא. לקמן (ה) דייק מנייה מי גרלים של חמור אסורין והכא דייק מדקמני
 שהיוצא שנותן טעם לדבר הוה ליה למיתני והיוצא: (א) **ורב"ש שמעון**
נפקא מאת הגמל. הכא דריש ר"ש

את וצפ' קמא דמנחות (דף יא:). גבי
 לצונה אמר ר"ש את לא דריש ו"ל את
 לא דריש להאיא דרשא מדע מדלא
 מייתי עלה היאל דשמעון העמסוני
 כדמייתי הכא וא"מ דמשמע הכא
 מלן דריש את אסר קלות כר"ש
 ורבי יוסי הגלילי דריש צפ' ארננה
 וממשה (צ"ק מל:). דלריש צבל השור
 נקי מדמי ולדות ואל להנאט עורו
 וצפ' בהמה המקשה (חולין דף ע:). שרי
 קלות גבי בהמה שנת עוצרה ואמר
 ר' יוסי הגלילי כנמאה טמא כצורה
 טהור דכתיב וכל הולך על כפיו מהלכי
 כפיו "טמא לך ופריך קלות צמעי
 קלוטה לטמא ש"מ פשיטא ל' לר'
 יוסי כצורה טהור וי"ל ניהא ליישב
 מילתיה דר' יוסי אפילו למ"ד קלות
 שרי א"כ נדאשו ורובו דמי נלמו איירי
 דמורה ר' שמעון (י) דשרי ויש לדקדק
 מהכא דהכי הלכתי דלא דרשין את
 דקיימא לן כרנן דשרי קלות כדמוכח
 פרק בהמה המקשה (שס עה:). דלמר
 הכל מודים בקלות צן קלוטה צן פקושה
 שמונת מרתי מתייה דכירי אינשי
 ש"מ קלות שרי (א) ואיכא נלוקמא נדאשו
 ורובו דמי נלמו אס וכן נמיר קלות
 "מהא טעמא דא"ש יעמיד נלסור
 חלבו וגמל נשנה מפני שסועה כמו
 שפ' וארננה כדלמר לקמן ור"ה ניהא
 לר' יוסי הגלילי אלס יש לדקדק
 מדלמר פרק צנות כותים (מה
 דף לו). נקטינן אין קושי סותר ציבה
 ואי משכחת תנא דלמר סותר ר'
 אליעזר הא ויהס (דף לה). מפרש
 טעמא דר' אליעזר משום דנפיש את
 וצמיות פ' הנושא (דף קג). דלמר
 זוהרו צצוד אמכס וקאמר אשת אלס
 הויל ופריך אשת אלס נמי דלוריינא
 היא את אפין לצנות אשת אפין י"ל
 יחא ל' ליישב דברי רבי ככולי עלמא
 " עוד נראה דלן זה רחיה מנהג
 דמה הוא זקוק לומר (א) אי משכחת
 תנא דלמר סותר ר' אליעזר היא הא
 איכא כל הני תנאי דדרשי את"ס:
פירש"ש. וא"מ לוקמא **צצוד אלס**
 ואס דמשווה צצודן לצוד המקום
 קידושין (דף ל:). ולעצור עליו צצני
 ע"ה (כדלמר תפילה ושיחה עשה)
 י"ל דמשמע ליה דומיא מורא לא
 מקום וזה אי אפשר ורבי עקיבא
 מרצה תלמידי חכמים דתנן (אבות
 פ"ד מ"ב) מורא רבך כמורא שמים:
 הטמאים

אצטרך ס"ד התם הוא ריש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה פרוקות והא פרסותיה קלוטות אבל
 הכא דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומה
 הן באבילה כו': למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה ידיה
 והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן ² אך את זה לא
 תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה
 טהור שנוגד מן הטמא או אינו אלא טמא הנוגד מן הטהור וממפריסי הפרסה
 הכי

סימן בעלמא הוא. לגרס' דלא תיחלף לך איזה מותר באבילה דיכיל אינשי למיעט ביה: דלא תימא זיל בתריה
 ידיה. דגולא אי הוי מין טהור ליהו טהור הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דול בתר אימיה אימיה טהורה היוצא
 ממנה אצ"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמא הנוגד מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה

עין משפט נר מצוה

יט א ב מ"י פ"ב מהל'
 כצורות הלכה ו סמג
 עשין ר"ח טו"ש"ע י"ד סימן
 שט סעף ו:
 ג מ"י פ"א מל' מחלנות
 אסורות הלכה טו"ש"ע י"ד
 סי' עט סעי' בן:

שיטה מקובצת

אל אלא בפרה שילדה מין
 חמור ולא חמור שילדה
 פרה: ודאיתו פסוק שכתוב
 בהם וחמור שילד כעין פרה
 גורסא נכתבה הוי דטפי הוי
 חדוש פטור מן הבכורה
 חמור שילדה כעין סוס
 דאין כמורי קדוש בבכורה.
 ע"כ תוספת הרא"ש: מן עור
 נראה דאין זה רחיה וכו'.
 ונ"ל דאין זה דחיוי דניחא
 ליה למקט כר"א לפי שדבר
 קדוש צמיו. חוס' הרא"ש:
 מן א שכתבת תנא דאמר
 סותר ר' אליעזר היא את
 איכא כל הני דדרשי את כיון
 ובר וא"מ לוקמה על מוראת
 ובר ואס דהשווה בכודן
 לבכור המקום וכו' ולעבור
 ביהר' עשה וכו' (עי' תוס'
 קמא ע"ב) כדאמר גבי
 הפלין שיש ח' עשה וי"ל
 הרא"ש דל' יי"ל דלא
 משמע ליה להשוות מורא
 בשור ודמורא המקום עד
 שבא ר"ע וכו' ח"ח. לפי
 שמצינו בהם לשון זה ומורא
 רבך כמורא שמים אבל
 ואהבת את ה' אליהך לא
 הוה ק"ל לרבות אב ואם
 לענין אהבה (דמי' [כיון]
 השווה הכתוב [בכודם])
 לבכור ע"כ מצאתי ונ"ל
 דטעם נפל בהנה ונ"ל מאי
 דכתבו ודאי על דברו
 הוסיף שביטוינו על מאי
 דאמר בבני' כיון שהגיע
 לאת' ה' אליהך תורא פירש
 וכו' והוא כע"ב:

רבינו גרשום (המשך)

דפטור מן הבכורה כי אין
 בו מקצת סימנים ואפילו
 כסימנים פשיטא השתא ומה
 פירש וכו': חמור שילדה
 מין סוס דאי אב מקצת
 סימנין כמציא פטורא אלא
 לאו תריווהו קאי וש"מ
 דחמור דלית מין סוס
 דחייב דכי יש בו מקצת
 סימנים: לעולם אפיה קאי
 ולא אחמור ואי אמרת א"כ
 קתני לה לפטור שפוטא לאו
 פשיטא היא דאיצטרך למיתני
 לה לפטורא לא ליפתי' לה
 מפרה שילדה חמור דס"א
 מפרה הוא בפרה שילדה
 חמור דכי אין לה מקצת
 סימנים דפטורא דהא יש
 לה קרנים וכו' אבל הכא.
 בחמור שילדה מין סוס
 דאידי ואידי אין לה קרנים
 אידי ואידי פרוסותי' קלוטות
 ממאי דהא מין סוס דלמא
 לאו חמור אלא חמור
 אדום בעלמא הוא. וסתם
 סוס אדום וחמור שחור.
 והאי דלמא אצ"ג דאדום
 הוא אימא חמור אדום
 הוא וליחייב בבכור להכי
 אצטרך למתני לה לפטורא
 ואכתי לא נלאי דליחייב
 בבכור כי יש בו מקצת
 סימן אלא בפרה שילדה מין
 חמור אבל חמור שילדה מין
 סוס ופרה שילדה מין סוס
 אכתי לא ידעינן: ומה הן
 באבילה. ולדות של בהמה
 טהורה שהוא ממין בהמה
 טמאה מותרין מן באבילה
 שהיוצא מן הטהור טהור
 והיוצא מן הטמא טמא:

סימן בעלמא הוא. לגרס' דלא תיחלף לך איזה מותר באבילה דיכיל אינשי למיעט ביה: דלא תימא זיל בתריה
 ידיה. דגולא אי הוי מין טהור ליהו טהור הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דול בתר אימיה אימיה טהורה היוצא
 ממנה אצ"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמא הנוגד מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה